

Оцінювання навчальних досягнень студентів на заняттях із фізичного виховання

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Постановка наукової проблеми та аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Загальновідомим є те, що важливою умовою високої ефективності роботи студентів на заняттях фізичної культури, проявленні ініціативи та активності є оцінка їх діяльності [2; 3].

Сучасна система оцінювання результатів діяльності студентів на заняттях із фізичного виховання поки що залишається недосконалою. Практика показує, що ця система занадто громіздка та носить, як правило, суб'єктивний характер. Середні програмні вимоги до оцінки навчальних досягнень студентів найчастіше не відповідають їх можливостям унаслідок індивідуальності розвитку їх організму [4–6]. Оцінити ж ставлення студента до рухової активності, його потребу в здоровому способі життя, бажання виконати ту чи іншу вправу, прагнення подолати самого себе занадто складно, оскільки критеріїв для цього просто не існує.

Таким чином, на занятті фізичної культури “неуспішність” студента із середніми здібностями та можливостями організму, як фізичними, так і психологічними, на фоні відсутності об'єктивної оцінки результатів його діяльності суттєво знижує мотивацію до занять і рухової активності взагалі.

Незважаючи на те, що в науково-методичній літературі в останній час з'явилося достатньо досліджень із питання оцінювання навчальних досягнень студентів на заняттях фізичної культури, все ще не існує критеріїв оцінювання, які б були зорієнтовані на оздоровчу мету фізичного виховання у вищій школі та були особистісно-зорієнтованими [1; 3]. Вирішення цієї проблеми дасть можливість не тільки вдосконалити систему оцінювання навчальних досягнень студентів на заняттях фізичної культури, але й значно підвищить їх мотивацію до занять фізичними вправами. Усе це зумовлює актуальність і доцільність наукового пошуку подальшого вдосконалення системи оцінювання навчальних досягнень студентів із фізичної культури.

Саме тому ми поставили собі такі **завдання дослідження**: розкрити та узагальнити характерні тенденції формування системи оцінювання навчальних досягнень студентів із фізичного виховання у вищій школі України впродовж ХХ століття; обґрунтувати сучасні підходи щодо оцінювання навчальних досягнень студентів.

Дослідження базувалося на аналізі офіційних програм із фізичного виховання для студентської молоді з фондів Національної бібліотеки ім. Вернадського, архівів Науково-методичного відділу Міністерства освіти і науки України, бібліотек окремих вищих навчальних закладів України, а також особистих збережень викладачів та керівників кафедр фізичного виховання.

Для аналізу формування й розвитку системи оцінювання навчальних досягнень студентів із фізичного виховання було використано хронологічний підхід.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ході дослідження нами встановлено, що з моменту утворення УРСР і до сьогоднішнього часу в українській вищій школі України діяло більше тридцяти навчальних програм, які мали республіканське чи загальнодержавне значення.

Зауважимо, що суттєві помітні зміни в змісті та параметрах контрольних нормативів відбувалися не частіше одного разу на десять років.

Нами аналізувалися зміст, види й форми контролю навчальних досягнень студентів.

Усе це дало можливість прийти до деяких історичних узагальнень.

Насамперед чітко окреслюється кілька періодів у розвитку системи оцінювання навчальних досягнень фізичного виховання студентів, які відображали тогочасні суспільні інтереси, завдання та ставлення до фізичної культури й спорту.

Це, зокрема, такі періоди:

- період 20-х років;
- період 30-х років;
- період 40–50-х років;
- період 60–80-х років;
- пострадянський період 90-х років – початку нового століття.

Отже, у 20-х роках ХХ ст. спостерігалось виразне нехтування спортом як ефективним засобом фізичного виховання. Чітких вимог до контрольних нормативів ще не існувало.

У перших програмах відкидалися вправи на снарядах, акробатичні вправи, а також вправи з підняття ваги, оскільки вони вважалися шкідливими для організму людини.

На зміст оцінювання на початку 30-х років суттєво вплинуло запровадження в державі у 1929 році комплексу ГПО. Оцінювання навчальних досягнень набуває військової спрямованості.

Про це свідчать такі контрольні нормативи, якими були перенасичені програми тих років:

- біг на 60 м у повному військовому спорядженні з гвинтівкою;
- підймання та перенесення ящика з набоями вагою 16, 24 і 32 кг;
- метання гранати з-за укриття, у т. ч. на лижах;
- плавання з обтяженням (граната, гвинтівка, одяг);
- ходьба з обтяженням;
- біг у протигазі;
- стрибки через рів;
- стрибки в глибину;
- стрільба на ходу на лижах;
- біг на 60 м у повному військовому спорядженні з гвинтівкою.

Перелік подібних контрольних нормативів у програмах 30-х років набагато ширший, і його можна продовжити.

Уперше з'являється в них розділ “Контроль”, який передбачає контроль за виконанням вимог усіх розділів програми у вигляді спеціально складених контрольних нормативів та запитань.

У післявоєнні роки поряд із військовою спрямованістю з'являються спортивна спрямованість оцінювання навчальних досягнень студентів, що обумовлено початком виступу радянських спортсменів на міжнародних спортивних аренах.

Зазнав змін і розділ “Контроль”. Набагато зросли вимоги до виконання контрольних нормативів. Для студентів старших курсів, які займалися факультативно, передбачалися зразкові залікові вимоги.

Контрольні нормативи в цих програмах мають динамічний характер і виконуються на оцінку “задовільно”, “добре”, “відмінно”. Крім того, з кожним роком навчання вимоги для їх виконання зростають (табл. 1).

Таблиця 1

Вимоги до виконання контрольних нормативів підтягування на поперечині (1975 рік)

Курс \ Оцінка	“3”	“4”	“5”
I	7	9	10
II	9	10	11
III	10	11	12
IV	11	12	13

Така структура контрольних нормативів сприяла зростанню інтересу студентів до занять фізичною культурою та підтримувала постійну потребу у фізичному вдосконаленні.

Уперше пропонуються в програмі різні контрольні нормативи для різних навчальних груп.

У більшості авторських (вузівських) програм пострадянського періоду, які потрапили в коло нашого аналізу, спостерігається тенденція до збільшення частки вправ оздоровчого характеру, натомість контрольні нормативи ще базуються на спортивній спрямованості.

Ще більше зростають вимоги до виконання контрольних нормативів порівняно з попередніми програмами.

Цікавим буде продемонструвати зміни в кількісних параметрах контрольних нормативів. Простежуються чіткі еволюційні зміни постійного їх зростання. Ми наведемо тільки два приклади – норматив підтягування (який, з одного боку, характеризував військово-прикладну спрямованість фізичного виховання, а з іншого – силову підготовку юнаків) (рис. 1) та стрибків у довжину з розбігу для юнаків (чоловіків) (рис. 2).

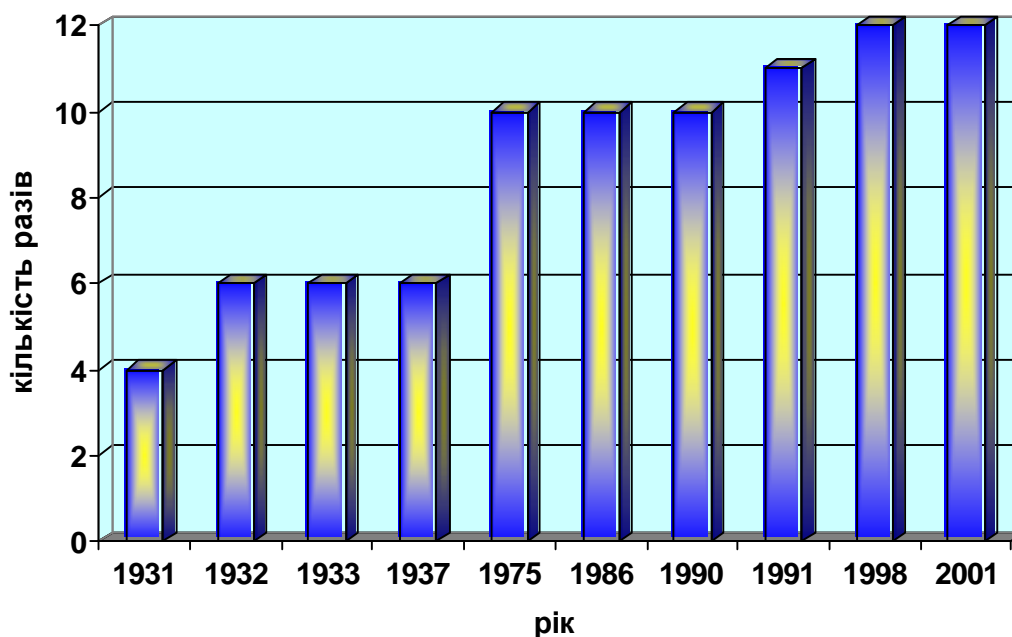

Рис. 1. Динаміка кількісних параметрів нормативу “Підтягування на поперечині” (юнаки) в навчальних програмах із фізичного виховання для студентів (1924–2009 рр.)

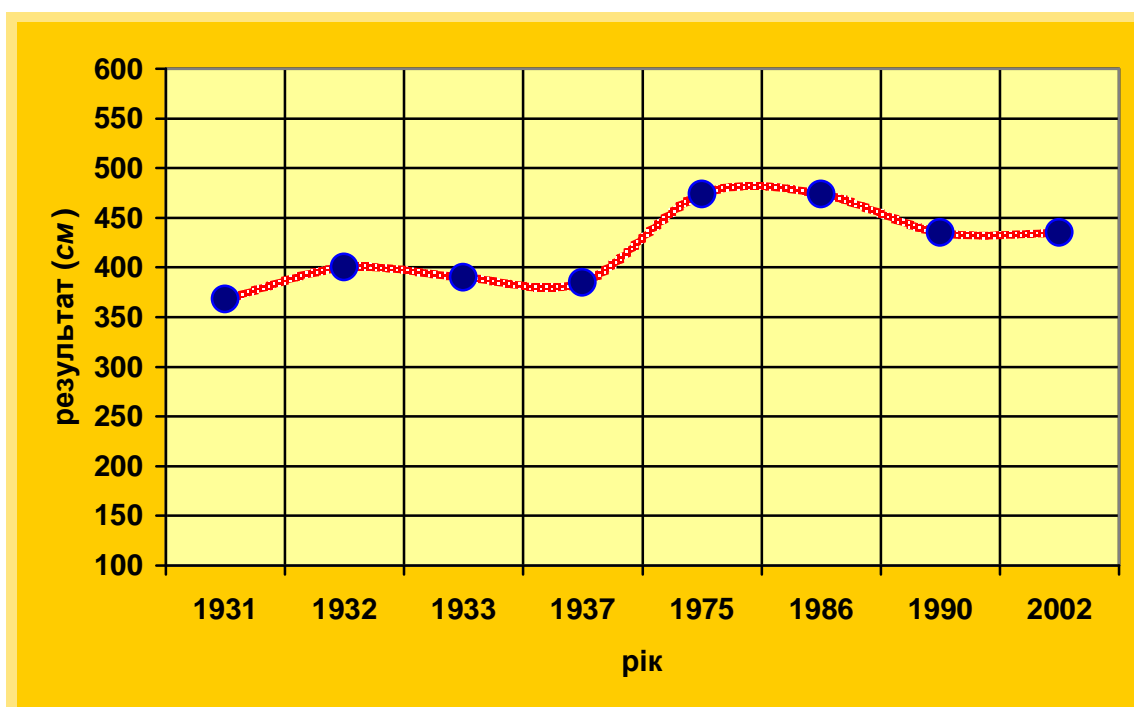

Рис 2. Динаміка кількісних параметрів нормативу “Стрибок у довжину з розбігу” (юнаки) в навчальних програмах із фізичного виховання для студентів (1924–2009 рр.)

Характерні тенденції зберігаються й за іншими контрольними вправами, як для юнаків так і для дівчат.

Висновки. Результати історико-порівняльного аналізу показали, що зміст та структура системи оцінювання навчальних досягнень студентів із фізичного виховання розвивалися еволюційним шляхом, зберігаючи стабільність відповідно до мети та завдань фізичного виховання й помітно відрізняючись за змістом контрольних нормативів і кількісними вимогами щодо їх виконання.

У процесі дослідження виявлено п'ять періодів розвитку системи оцінювання навчальних досягнень студентів, зумовлених соціально-історичними, військово-політичними й економічними умовами відповідного часового відтинку історії. Це, зокрема, такі періоди: 20-х років; 30-х років 40–50-х років; 60–80-х років ХХ століття та сучасний пострадянський періоди. Кожен період мав свої характерні особливості, пов'язані зі стратегічними державними завданнями, які ставилися загалом перед галуззю фізичної культури.

Таким чином, узагальнення характерних тенденцій формування й укладання системи оцінювання навчальних досягнень студентів дало змогу визначити, що оцінювання з фізичного виховання в умовах сьогодення повинно мати оздоровчу спрямованість; урахувати індивідуальні темпи розвитку рухових здібностей студентів; бути особистісно зорієнтованим. В основу особистісно зорієнтованого оцінювання повинні покладатися особисті досягнення протягом навчального року, активна робота під час заняття, заняття в позанавчальний час, участь у змаганнях усіх рівнів.

Література

1. Козіброцький С. П. Програмно-нормативні основи фізичного виховання студентів (історико-методологічний аналіз) : автореф. дис ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / Львів. держ. ін-т фіз. культури ; С. П. Козіброцький. – Л., 2002. – 16 с.
2. Вовк В. М. Пути совершенствования физического воспитания студентов / В. М. Вовк. – Луганск : Изд. ВУГУ, 2000. – 176 с.
3. Канішевський С. М. Науково-методичні та організаційні основи фізичного самовдосконалення студентства / С. М. Канішевський. – К. : ІЗМН, 1999. – 270 с.
4. Дубогай О. Тенденції розвитку оцінювання фізкультурно-оздоровчих досягнень студентів: інноваційний світовий досвід / О. Дубогай, М. Євтушок // Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 2. – С. 99–104.
5. Нестеров В. Н. Нормативные основы физического воспитания студенческой молодежи / В. Н. Нестеров. – Минск : Виш. шк., 1980. – 95 с.
6. Шиян Б. М. Теорія фізичного виховання / Б. М. Шиян, В. Г. Папуша. – Т. : Збруч, 2000. – 183 с.

Анотації

Подано комплексний історико-методологічний аналіз змісту, форм та спрямованості системи оцінювання навчальних досягнень студентів на заняттях із фізичного виховання впродовж ХХ століття та охарактеризовано її специфіку.

Ключові слова: критерії оцінювання, програмно-нормативні основи, фізичне виховання студентів, історико-методологічний аналіз.

Сергей Козиброцкий. Оценка учебных достижений студентов на занятиях по физическому воспитанию. *Подано комплексний історико-методологічний аналіз содержания, форм и направленности системы оценивания учебных достижений студентов на занятиях по физическому воспитанию на протяжении ХХ столетия и охарактеризовано ее специфику.*

Ключевые слова: критерии оценивания, программно-нормативные основы, физическое воспитание студентов, историко-методологический анализ.

Serhiy Kozibrotksyy. Evaluation of Students' Achievements in Physical Training Classes. *The research presents a complex historical and methodological analysis of the content, form, and aims of the students' physical training achievements evaluation system throughout the 20th century and characterizes its peculiarities.*

Key words: evaluation criteria, program and norm basis, students' physical training, historical methodological analysis.